

ZKLAS@

Organizacja pracy w klasach, do których dołączają uczniowie z Ukrainy

Sabina Piłat

W trakcie dwuletniej pracy w Szkole Europejskiej w Luksemburgu zetknęłam się z uczniami i uczennicami, których poziom znajomości języka polskiego był na tyle różny, że codzienna praca musiała być organizowana w specyficzny sposób. Cele, które realizowali Ci uczniowie i uczennice nie były tożsame z celami uczniów, którzy język polski opanowali na wysokim poziomie.

Kilka lat temu do mojej klasy trzeciej przyszedł uczeń z Ukrainy. Dima. Nie znał ani słowa po polsku.

Wspólnymi siłami, dzięki ustaleniu reguł i czasowi Dima jest dziś uczniem kończącym szkołę podstawową z sukcesami i pozytywnym obrazem samego siebie.

W tej prezentacji podzielę się z Tobą moimi refleksjami i praktycznymi wskazówkami na to, jak pracować w klasie z uczniami o zróżnicowanym poziomie znajomości języka polskiego.

Na początek
Spotkanie z rodzicem/opiekunem
i z uczniem

DOBRE PRZYGOTOWANIE TO PODSTAWA

W każdej dziedzinie życia ważne jest planowanie. **Dobre przygotowanie i ustalenie zasad** sprawia, że późniejsza praca staje łatwiejsza.

Gdy w klasie pojawiają się uczniowie z Ukrainy (czy też z innego kraju), musimy dowiedzieć się, co potrafią i na jakim są etapie rozwoju.

Doskonałą okazją jest krótkie spotkanie z rodzicami i najlepiej także samym uczniem/uczennicą, które będzie miało **dwa podstawowe cele**:

1. **Zbadać umiejętności i potrzeby dziecka.**
2. **Ustalić reguły.**

ZBADANIE UMIEJĘTNOŚCI I POTRZEB

1. Zadbaj o to, aby być w stanie porozumieć się z rodzicem/opiekunem dziecka. Może znasz język rosyjski/ukraiński/angielski. Może rodzic mówi po polsku. Jeśli występuje duży problem w komunikacji, poproś o pomoc osobę, która będzie mogła tłumaczyć. Spotkanie nie musi być długie, ale niezbędne jest, aby obie strony dobrze się zrozumiały.
2. Jeśli to możliwe, poproś rodzica/opiekuna o przygotowanie materiału, z którym dotychczas pracowało dziecko. Może rodzic ma zeszyt, książkę, stronę internetową z tym, co dziecko robiło w swoim kraju. To pomoże Ci ustalić ogólny poziom, na którym jest.
3. Zapytaj o konkretne umiejętności:
 - Czy potrafi czytać?
 - Czy zna alfabet łaciński czy polski?
 - Czy umie pisać?
 - Jak radzi sobie z liczeniem?

4. Dowiedz się, co najbardziej lubiło robić w poprzedniej szkole. Co było jej/jego mocną stroną?
5. Zapytaj, z czym miało trudności, albo czego nie lubiło robić.
6. Dowiedz się o dotychczasowe kontakty z rówieśnikami.
7. Zapytaj o sytuację rodzinną i samopoczucie związane z nową sytuacją życiową. Dowiedz się, jak dziecko sobie z tym radzi, czy odczuwa lęk, czy jest coś istotnego, o czym powinnaś/eś wiedzieć, jako nauczyciel/ka.
8. Przypomnij, że warto zadbać o naukę języka w domu, poza szkołą.

Zadbaj o spokojną i otwartą atmosferę spotkania. Jeśli pokażesz, że Ci zależy, możesz liczyć na większą otwartość i szczerłość ze strony rodzica. Obydwoje macie ten sam cel -
Dobre samopoczucie dziecka w szkole i stworzenie możliwości do dalszego rozwoju!

USTALENIE REGUŁ

Uczniowie, którzy pojawiają się w nowym środowisku, muszą zrozumieć bardzo wiele rzeczy. Część z nich nie rozumie języka polskiego, nie potrafi odnaleźć się w nowej sytuacji, nie ma pojęcia, jak się zachować, co im wolno, czego nie. Każda szkoła, a nawet klasa ma przecież swoje własne reguły, którymi się kieruje. Każdy nauczyciel oczekuje od uczniów czegoś innego. Klasy mają tradycje, rytuały, czas przeznaczony na swoje rutyny.

Spotkanie, w czasie którego wyjaśnisz to wszystko dziecku i rodzicowi pozwoli mu/jej poczuć się pewniej w tej nowej sytuacji.

O czym warto powiedzieć?

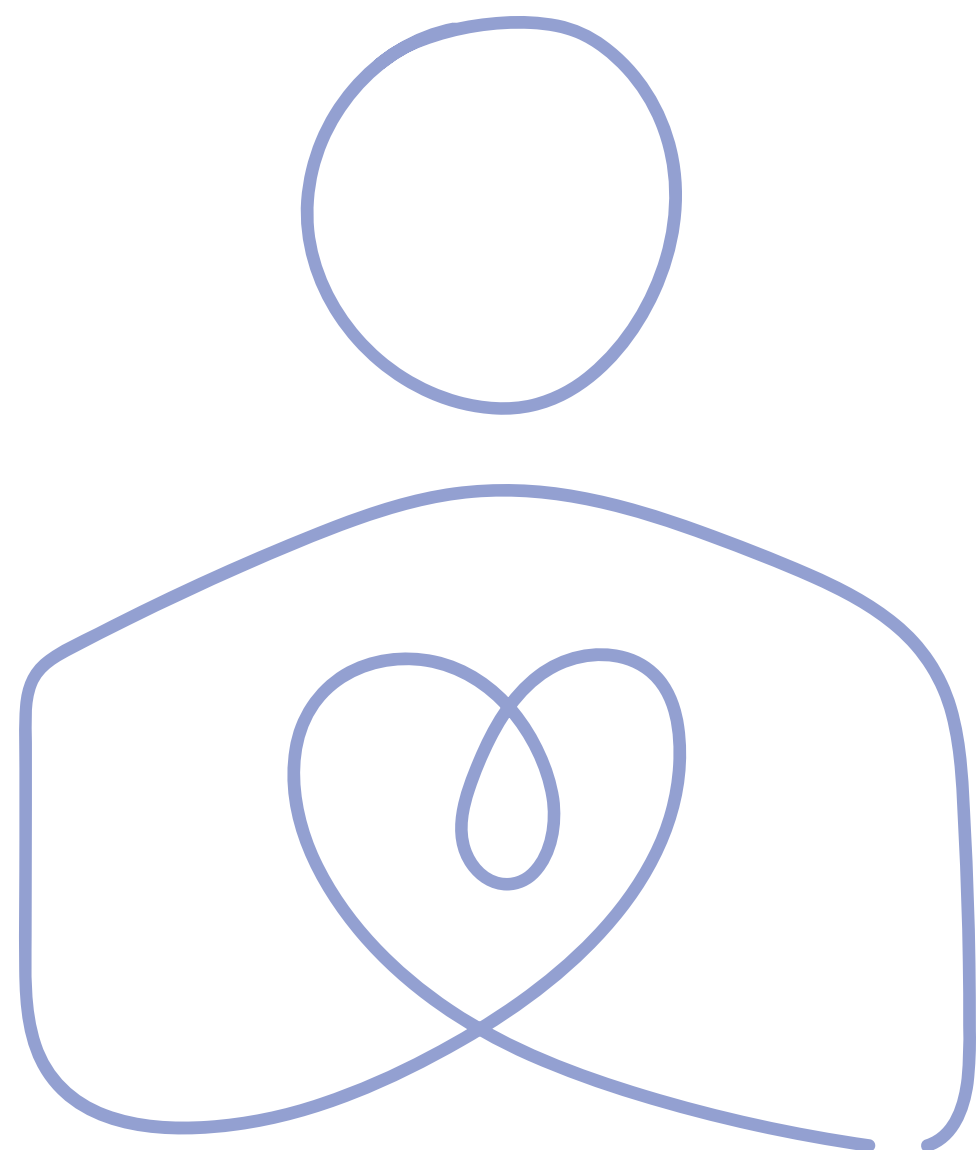

1. W jaki sposób wybiera się w klasie miejsca do siedzenia? Gdzie dziecko chciałoby siedzieć?
2. Kiedy jest czas na jedzenie? Czy w czasie zajęć można pić?
3. Czy do szkoły można przynosić zabawki?
4. W jaki sposób i gdzie można spędzać przerwę?
5. Czy uczniem będzie się ktoś opiekował? (np. rówieśnik wyznaczony do tej roli)
6. Co ma zrobić, jeśli będzie mieć problem lub trudność?
7. Jak komunikować potrzeby typu wyjście do toalety?

Takie z pozoru błahe elementy, ustalone wcześniej i wyjaśnione dziecku przez rodzica, pomogą Wam we wspólnym funkcjonowaniu. Dziecko, które zupełnie nie zna języka, może przeżywać duży stres nawet, gdy nie potrafi zapytać, czy może się napić lub pójść do toalety.

Najpierw bezpieczeństwo
i atmosfera, czyli...
**GDY BĘDZIESZ
GOTOWA-GOTOWY!**

CZAS I PRZESTRZEŃ

Jedną z najważniejszych dotychczasowych zasad, które pomagały moim uczniom w radzeniu sobie z nową codziennością szkolną, było **pozostawienie im przestrzeni i czasu na przystosowanie się**.

Razem z rodzicem i uczniem ustalałam czas, w którym nie pytam, nie "zmuszam" i nie "wywołuję" do odpowiedzi, czy działania. Nie oznacza to w żadnym razie, że pozwalałam uczniowi na bezczynność. Zostawiam jej/jemu przestrzeń na to, aby mówił/a, pokazywał/a efekty pracy, gdy sam/a będzie tego chcieć. Pozwolenie uczniowi na poczucie się pewną/pewnym siebie daje wspaniałe rezultaty. Czasem pierwszym działaniem jest pokazanie pracy plastycznej, podanie/pokazanie wyniku obliczonego działania, czy powiedzenie jednego słowa. Z czasem czytanie i odpowiadanie na pytania.

Ile czekać? Tyle, ile trzeba, delikatnie i z taktem zachęcając do działań. U mnie czasem, na który się umawiam są zwykle 3 miesiące. Jednak dzieci zawsze wcześniej podejmują próby komunikacji na forum klasy.

Co na początek?

Wiemy, że na początku najważniejsza jest integracja. Jednak trudno się integrować nie znając języka, nie rozumiejąc, co mówią do nas dorośli i dzieci. Warto więc podejść do zabaw z rozsądkiem i dystansem, aby nie spowodować u nowego ucznia dodatkowego stresu. Wybrać zabawy, które są związane z ruchem, muzyką czy rysowaniem a niekoniecznie ze słowami.

Jeśli uczeń/uczennica z innego kraju jeszcze nie pojawił/a się w klasie, warto pamiętać o **przygotowaniu uczniów na tę sytuację**.

Dobrym pomysłem są rozmowy, zapytanie dzieci, co wiedzą na temat sytuacji w Ukrainie, co czułyby w takiej sytuacji. Nie tylko nowe osoby przychodzące do klasy mogą odczuwać lęk czy zaniepokojenie. Zadaniem nauczyciela jest **zadbanie o dobrostan wszystkich dzieci** w klasie. Pomoc we wzajemnym zrozumieniu i wspieraniu się.

W wielu szkołach nie jest niczym niezwykłym **przydzielanie opiekunów nowym osobom pojawiającym się w szkole**. W tej sytuacji warto postąpić analogicznie i wybrać spośród dzieci opiekuna, czyli osobę, która pomoże i będzie towarzyszyć nowej koleżance, czy nowemu koledze. Będą razem siedzieć w ławce, zachęci do wspólnego spędzania przerw, pożyczy kredki, nożyczki czy też po prostu uśmiechnie się i pogłaskie po ramieniu.

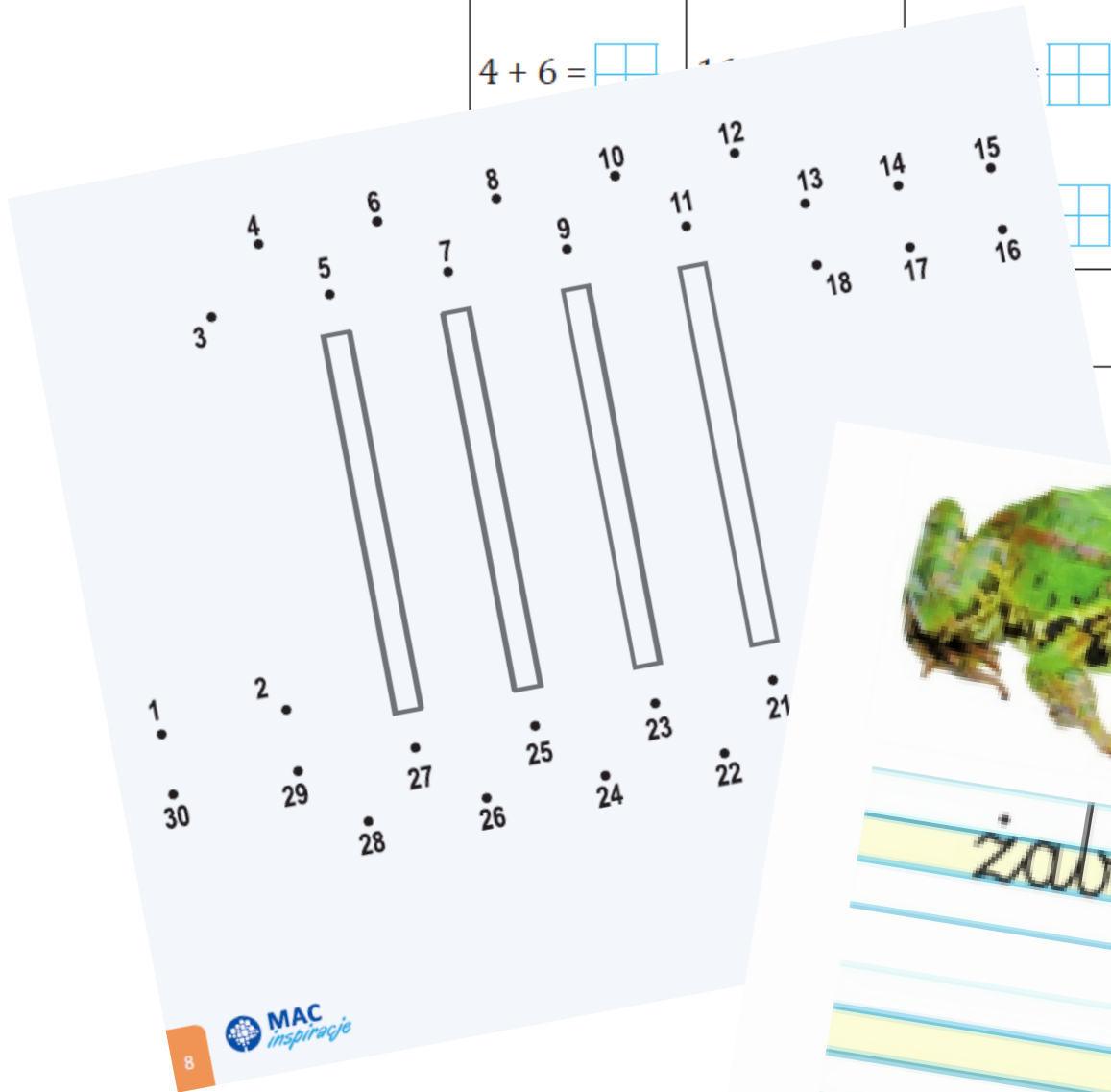
Warto pamiętać jednak o tym, aby było to dziecko radosne, odpowiedzialne i otwarte. Nauczyciel powinien obserwować i kontrolować całą sytuację, aby wesprzeć opiekuna lub opiekunkę w działaniach. Należy jednocześnie zachęcać i przypominać pozostałym dzieciom, iż one jak najbardziej powinny się włączyć w towarzyszenie nowej osobie w rzeczywistości szkolnej.

Warto zastanowić się także nad tym, czy dana osoba poradzi sobie będąc opiekunem przez dłuższy czas, czy może czuje, że to zbyt duże obciążenie i należy zmienić, wyznaczyć nową osobę. Tu już niezbędna jest uważność nauczyciela.

1. Oblicz działania. Pokoloruj pola zgodnie z kodem. Odczytaj powstałe wyrazy.

$2 + 8 =$	$18 + 2 =$	$21 + 9 =$	$33 + 7 =$	$45 + 5 =$
$4 + 6 =$	$11 + 1 =$	$12 + 7 =$	$34 + 6 =$	$47 + 3 =$
$15 + 2 =$	$14 + 1 =$	$16 + 1 =$	$32 + 8 =$	$49 + 1 =$
kolor niebieski			kolor fioletowy	

Jak uczyć i zachęcać do działań

Co zaproponować dzieciom, które nie znają dobrze lub w ogóle języka polskiego?

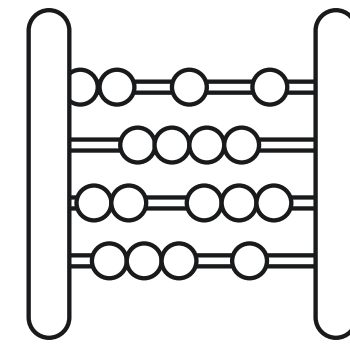
Należy pamiętać, iż pomimo, że dziecko nie potrafi mówić po polsku, to nie przychodzi do szkoły nudzić się. W obecnej chwili trudno powiedzieć, ile potrwa ten stan. **Zadaniem nauczyciela jest pomoc w rozwoju ucznia.** Nie wolno zakładać, iż za dwa miesiące uczeń/uczennica odejdzie, więc nie musi pracować nad językiem polskim, czy innymi umiejętnościami. Będąc w polskiej szkole zawsze warto włożyć wysiłek w rozwijanie u każdego ucznia znajomości tego języka, aby ułatwić mu przyszłe funkcjonowanie.

Pozostawianie przestrzeni i czasu nie oznacza zostawienie dziecka samemu sobie. Oznacza danie wybor w aktywności na forum klasy przy jednoczesnej pracy własnej na właściwym poziomie, dostosowanej do możliwości i zainteresowań.

1. Naukę pisania często należy rozpocząć od nauki kaligrafii. Doskonale sprawdzają się proste karty lub zeszyty z literami i wyrazami do przepisywania.
2. Podpisywanie obrazków i nauka pisania danego słowa w liniaturze to zajęcie, które przyda się, gdy pozostali uczniowie pracują nad swoimi zagadnieniami w zeszytach ćwiczeń. Pamiętać należy od zamieszczeniu wzoru. Na początku bowiem podpisywanie będzie techniczne.
3. W czasie głośnego czytania warto towarzyszyć nowej osobie przesuwając np. patyczkiem po tekście, który jest czytany. Dzięki temu będzie jednocześnie słuchać i patrzeć na czytane wyrazy. Nawet jeśli nie rozumie znaczenia warto zaznajamiać z linią melodyczną i pozwolić oswajać się ze sposobem odczytywania.
4. W czasie cichego czytania jako nauczyciel powoli i wyraźnie czytam dziecku nieznanemu języka polskiego tekst jednocześnie wskazując czytane wyrazy. Można prosić, aby po cichu powtarzało wybrane wyrazy, jednocześnie pokazując je na obrazku.

Uczniowie przychodzący do klasy, której języka nie znają nie będą w stanie w początkowej fazie zrozumieć zadań tekstowych, poleceń czy wyjaśnień zagadnień matematycznych. Nie znaczy to oczywiście, że należy z nich zupełnie zrezygnować. Warto jednak wiele zadań zastąpić działaniami matematycznymi i logicznymi, które dziecko będzie w stanie wykonać samodzielnie. Ważne jest, aby w trakcie zajęć matematycznych miało okazję rozwijać swoje kompetencje w tym zakresie, a nie zajmować się innymi rzeczami lub też zwyczajnie nudzić.

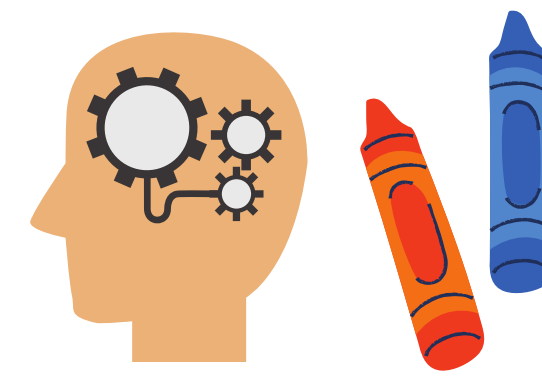
Co zaproponować?

1. Ćwiczenia rachunkowe, czyli działania matematyczne na odpowiednim poziomie to dobry sposób na spędzenie matematyki. Dobrze wykonane pozwolą nowemu uczniowi osiągnąć sukces na miarę swoich możliwości. Pokaże w ten sposób, co potrafi.
2. Sudoku, krzyżówki matematyczne, łączenie liczb
3. Kodowanie
4. Kolorowanki matematyczne

KOLOROWANKI

Kolorowanki mogą być rozwijające i ciekawe dla uczniów, pod warunkiem, że nie będą zwykłą kartką papieru do wypełnienia.

Zamiast zwykłych kolorowanek warto proponować:

1. Kolorowanki matematyczne, gdzie do wypełnienia obrazka należy wykonać działania. Przy kolorach warto zapisać ich nazwy, aby ćwiczyć znajomość języka polskiego.
2. Wyszukiwanie różnic.
3. Bystre oczko - wyszukiwanie drobnych elementów w całości. Podobnie, jak przy kolorach podpisujemy elementy w języku polskim.
4. Kolorowanki związane z odkodowaniem obrazka - gdzie powstaje on po pokolorowaniu pól z kodu np. A10, A12.
5. Dorysowywanie symetrycznej drugiej połowy.
6. Rysowanie w pomniejszeniu, powiększeniu.

Sabina Piłat

Nauka
w plecaku

Nauczycielka, edukatorka i podróżniczka. Twórczyni kanału z filmami edukacyjnymi **Nauka w plecaku**.

W czasie swojej kariery poza polskimi szkołami miała okazję pracować przez rok jako lektor języków obcych w Madrycie i przez dwa lata była nauczycielem edukacji wczesnoszkolnej w Szkole Europejskiej w Luksemburgu.

W pracy z uczniami dba o dobrą atmosferę i rozwój uczniów. Stawia na ich aktywność i zachęca do podejmowania wysiłku.

ZKLAS@

Dziękuję za uwagę!

Zapraszam do odwiedzenia www.mac.pl/zklasa

